

opusdei.org

Despre formarea profesională (IV): Cum să conduci prin slujire

Sfântul Josemaría vedea prestigiul profesional nu ca pe un succes personal, ci ca pe o ocazie de a servi mai bine. Formarea întărește dispoziția de promovare a competențelor și a talentelor.

25.04.2023

În învățătura Sfântului Josemaría, ceea ce astăzi se numește *leadership*

este înțeles și practicat întotdeauna ca un act de slujire, având drept scop contribuția la construirea unui proiect comun, în beneficiul tuturor. Un lider nu este doar o persoană care îndeplinește un anumit rol într-o echipă, ci cineva care dorește să îmbunătățească lumea și care înțelege că cel mai bun punct de plecare este ceea ce se află cel mai aproape: mediul său. Cum procedează? Sfântul Josemaría rezuma acest lucru simplu: „Pentru a sluji, slujește” ^[1] și îi încuraja pe oameni „să obțină tot prestigiul profesional posibil, în slujba lui Dumnezeu și a sufletelor” ^[2].

Aspirația de a conduce prin slujire implică două provocări principale, pe care formarea le poate sprijini:

1. Dezvoltarea unei viziuni mai relaționale asupra muncii (atât în sensul de a lucra împreună cu ceilalți – pornind de la

Dumnezeu – cât și pentru ceilalți);

2. Străduința de a cultiva virtuți (nu pentru a atinge autoperfecțiunea, ci pentru a te dăruia pe tine însuși celorlalți).

Muncă relațională pentru ființe relaționale

O viziune relațională asupra profesiei înseamnă capacitatea de a-ți ridica privirea și de a înțelege că munca de zi cu zi depășește simpla producție de bunuri și servicii, eficiența sau autorealizarea. În esență, este vorba despre generarea de „bunuri relaționale” — bunuri care sunt create și împărtășite întotdeauna împreună cu alte persoane, chiar și în profesii care, aparent, nu au o orientare directă spre oameni. De exemplu, interacțiunea este evidentă pentru cineva care vinde la piață, formează elevi în școli profesionale, vizitează

apartamente cu clienți sau apără un acuzat în fața unui judecător. Dar există o dimensiune relațională și în munca dintr-un centru logistic, pe o linie de asamblare sau într-un laborator de biochimie, chiar dacă aceasta nu este atât de vizibilă. La fel este și în cazul unei persoane care lucrează de acasă sau care se pregătește pentru examene, aparent fără să interacționeze cu nimeni.

Cristos este recunoscut prin meseria Sa („Nu este acesta tâmplarul, fiul Mariei?” ^[3]) și prin cea a tatălui Său („Nu este acesta fiul tâmplarului?” ^[4]). În cartea Exodului, putem identifica o prefigurare a Sfântului Iosif în meșteșugarii aleși datorită calității muncii lor și relațiilor lor cu ceilalți pentru a construi Sanctuarul ^[5]. Moise îi laudă spunând că Dumnezeu i-a chemat pe nume, i-a umplut de Duhul Său și le-a dăruit „înțelepciune, pricepere și cunoaștere pentru tot felul de

lucrări” ^[6] punând în inimile lor și „harul de a învăța pe alții” ^[7].

Isus a adăugat o dimensiune nouă aspectului relațional al muncii sale. Când construia o masă, El nu crea doar un obiect; în lucrarea Sa erau prezente toate persoanele care o vor folosi în viitor, experiențele învățate de la Iosif, bucuria vieții de familie cu Maria, nevoile și grijile vecinilor, amintirea Creației, atingerea lemnului pe care îl va regăsi pe Cruce, dorința de a-L glorifica pe Tatăl și mântuirea omenirii.

Această dimensiune relațională a muncii se bazează pe însăși natura umană, deoarece deschiderea către cunoașterea și iubirea celorlalți este o trăsătură a ființei noastre create „după chipul și asemănarea lui Dumnezeu”, un Dumnezeu Trinitar. Papa Francisc întreabă: „Cum facem munca noastră zilnică? Cum ne gestionăm oboseala? Vedem

activitatea noastră ca fiind legată doar de destinul nostru personal sau și de cel al altora? În realitate, munca este o formă de exprimare a personalității noastre, care este, prin natura sa, relațională” [8]. Și continuă: „Munca este, de asemenea, o modalitate de a ne exprima creativitatea: fiecare își face munca în felul său, cu propriul stil – aceeași muncă, dar cu un stil diferit” [9].

Din cauza acestei naturi relaționale, o parte a formării profesionale nu constă doar în dobândirea de cunoștințe și abilități specifice muncii, ci și în învățarea de la ceilalți: de la colegii mai experimentați sau mai tineri, de la mentori care oferă sfaturi înțelepte, din conversațiile cu membrii echipei care lucrează la un proiect, de la profesorii cărora le putem mulțumi chiar și după mulți ani, de la clienții nemulțumiți. Însuși Cristos a fost un ucenic. „Căci Isus trebuia să-i semene

lui Iosif: în trăsăturile caracterului Său, în felul Său de a lucra și de a vorbi” ^[10].

Un instrument în mâinile mele

Unul dintre rezultatele valorificării formării profesionale este considerația pe care fiecare o dobândește în domeniul său de expertiză. Adevăratul prestigiu profesional (care este un mijloc, nu un scop) este rodul resurselor pe care le punem fiecare în practică pentru a deveni mai competenți în exercitarea propriei profesii. De exemplu, un specialist biosanitar va căuta întotdeauna să afle mai multe despre posibile tratamente pentru pacienții săi; un profesor va încerca să-și îmbunătățească resursele didactice pentru a preda mai bine, având elevii în minte; un comerciant va căuta noi produse adaptate nevoilor clienților săi; iar un lucrător în domeniul comunicării va urmări

să ofere cea mai bună calitate și cea mai mare veridicitate în informațiile pe care le transmite. Fiecare se menține actualizat prin instrumentele aflate la îndemână (cursuri, lecturi, ateliere, cercetări...), dar formarea pe care Opus Dei o oferă ne ajută să dorim această actualizare, să o prioritizăm și să perseverăm în ea, pentru a-i aduce mai multă glorie lui Dumnezeu prin muncă și pentru a fi mai eficienți în slujire.

Prestigiul profesional, din această perspectivă, este foarte diferit de urmărirea succesului înțeles ca obținerea unor rezultate pe care alții le-ar putea considera remarcabile sau excepționale, fiindcă acestea ar fi rodul unor talente extraordinare pe care oamenii obișnuiți nu le posedă. Predica Sfântului Josemaría își propunea să încurajeze, nu să limiteze, nici să descurajeze pe cei cu aptitudini excepționale — „Cel care

poate fi învățat nu-i iertăm că nu este” ^[11]; era departe de a promova un discurs al excelenței destinat unui grup restrâns sau rupt de realitate. De fapt, chiar și o persoană responsabilă la locul de muncă, cu toate competențele dobândite și experiența anilor de practică, poate întâlni eșecuri, greșeli ce necesită corectare sau momente când trebuie să o ia de la zero. Acestea sunt ocazii de învățare, de a depăși cu speranță aceste situații, fără a fi marcat de teama de a eșua din nou.

Cheia prestigiului profesional, pentru Sfântul Josemaría, nu este faima, ci slujirea prin iubire: „Pelerinajul creștinului prin lume trebuie să devină o slujire continuă, oferită în moduri foarte diverse, în funcție de circumstanțele personale, dar întotdeauna din iubire față de Dumnezeu și de aproapele. A fi creștin înseamnă să acționezi fără să te gândești la micile obiective ale

prestigiului sau ambiției, nici la scopuri care pot părea mai nobile, precum filantropia sau compasiunea față de nenorocirile altora: înseamnă să îndreptăm privirea spre scopul suprem și radical al iubirii pe care Isus Cristos ne-a arătat-o, murind pentru noi” ^[12].

Pe scurt, sensul prestigiului profesional este să-l poți folosi în slujba lui Dumnezeu și a oamenilor. Sfântul Josemaría explica acest lucru astfel: „De aceea, ca deviză pentru munca voastră, vă pot indica aceasta: pentru a servi, să sluiți. Pentru că, înainte de toate, pentru a face lucrurile bine, trebuie mai întâi să știți să le duceți la bun sfârșit. Nu cred în dreptatea intenției celor care nu se străduiesc să dobândească competența necesară pentru a îndeplini sarcinile ce le-au fost încredințate. Nu este suficient să vrei să faci binele, trebuie mai întâi să știi cum să-l faci. Și dacă dorim cu

adevărat acest lucru, această dorință se va concretiza în efortul de a folosi mijloacele potrivite pentru a finaliza lucrurile cu perfecțiune umană” ^[13].

Fiecare persoană este, așadar, chemată să fie un lider în propriul său mediu (profesional, familial, social), dorind să-l îmbunătățească. Și toți, bărbați și femei, putem contribui la această îmbunătățire prin pregătirea profesională și dezvoltarea personală. Este extrem de inspirator să vedem cum pandemia a scos la lumină numeroși lideri ascunși, fiind în același timp un apel la responsabilitate pentru fiecare dintre noi: este propria mea realitate cea pe care o pot îmbunătăți, iar dacă nu o fac eu, nimeni altcineva nu o va face în locul meu.

A sluji cu prestigiul nostru profesional

„A sluji” poate fi înțeles în sensul de „a fi competent” sau „a fi potrivit pentru o anumită sarcină”. A sluji – pentru a trăi caritatea prin fapte concrete, imitându-L pe Cristos, care „nu a venit pentru a fi slujit, ci pentru a sluji” ^[14] – presupune aptitudine, iar aceasta provine din studiu și practică, dar și din virtuțile umane. O persoană muncitoare, determinată, curajoasă, organizată, educată, amabilă și implicată este capabilă să contribuie eficient la un proiect comun și să răspundă cerințelor carității în îndeplinirea propriilor responsabilități.

Expresia „pentru a sluji, slujește” este, așadar, un apel la dobândirea calităților necesare pentru a fi de folos, precum și la cultivarea virtuților care ne permit să oferim altora serviciile de care au nevoie. Vorbind despre acest aspect, Sfântul Josemaría se referea atât la munca intelectuală și la cea cu o aparentă

relevanță și influență socială în domeniul culturii sau al politicii, cât și la munca bine făcută într-un atelier mecanic, în bucătăria unui restaurant sau pe o fermă agricolă.

Prestigiul ne permite să devenim o referință în domeniul pe care îl stăpânim, facilitându-ne să sfătuim și să ghidăm dincolo de cunoștințele și abilitățile noastre tehnice. De exemplu, putem continua să urmărim bunăstarea și parcursul profesional al foștilor studenți, să îndrumăm medicii tineri aflați în practică într-un spital, să sugerăm noi oportunități prietenilor care și-au pierdut locul de muncă, să sfătuim un coleg în legătură cu o mașinărie nouă sau să oferim context pentru a calma conversațiile tensionate.

Prestigiul poate fi și un instrument de slujire dacă ne ajută să facem parte dintr-un ordin profesional, un sindicat sau o organizație

profesională, pentru a veghea asupra îmbunătățirii profesiei noastre.

Acesta poate fi folosit și pentru a iniția diverse acțiuni, cum ar fi promovarea unor condiții de muncă mai echitabile, organizarea unei greve, colectarea de semnături sau dialogul cu factorii de decizie.

Vorbind despre Isus și Iosif ca „lucrători ai lemnului”, Papa Francisc scoate în evidență toate aspectele dificile ale muncii asupra cărora putem – și trebuie – să intervenim prin intermediul unei cariere personale competente și oneste: muncile grele „din mine sau din unele fabrici”, „copiii obligați să muncească” și alte victime ale exploatării muncii. ^[15].

Uneori, prestigiul oferă o autoritate morală care deschide uși spre subiecte mai delicate. De exemplu, în cadrul unei conferințe sau al unei călătorii de afaceri, refuzul de a consuma băuturi alcoolice după cină

și evocarea familiei care te așteaptă acasă pot schimba atmosfera de relaxare dintre colegi. Împărtășirea propriei experiențe poate ajuta pe cineva să-și organizeze programul în așa fel încât să participe la Liturghia de duminică.

Chiar și atunci când mediul de lucru este un „deșert” – „acel mediu arid în care trebuie să conservăm credința și să încercăm să o răspândim” ^[16], așa cum îl descrie Papa Francisc –, „suntem chemați să fim persoane-amfore, care să le ofere celorlalți apa de care au nevoie” ^[17].

O formare pentru a se transforma și a transforma

Oamenii sunt cei care schimbă lumea. Iar formarea personală reprezintă întotdeauna un pas înainte, atât în ceea ce privește responsabilitatea socială, cât și în capacitatea de a oferi societății ceea ce fiecare are mai bun. „În munca

liberă, creativă, participativă și solidară, ființa umană exprimă și valorifică demnitatea vieții sale” ^[18], subliniază Papa Francisc. „Munca nu este doar un mijloc de subzistență adecvată: este, de asemenea, un loc în care ne exprimăm, ne simțim utili și învățăm marea lecție a concretului, care ajută viața spirituală să nu se transforme în spiritualism” ^[19].

Formarea spirituală pe care o promovează Opus Dei, mereu cu scopul de a se reflecta în viața cotidiană, ne poate ajuta să ne punem întrebări precum: Cum pot înțelege mai bine că munca mea este un serviciu? Cum pot genera ocazii de îmbunătățire pentru ceilalți și pentru societate pornind de la profesia mea? Ce fel de problemă socială aș putea contribui să rezolv prin munca mea? Ce îmbunătățiri, inovații sau soluții aș putea aduce

datorită cunoștințelor din profesia mea?

Pentru a conduce prin serviciu în munca noastră, nu avem nevoie doar de cunoștințe. De aceea, formarea profesională promovată de Opus Dei urmărește să ajute fiecare persoană să dobândească virtuțile umane și competențele personale care o pregătesc să muncească bine. Acest lucru înseamnă a lucra cu atenție, fără neglijențe sau improvizatii, cu grijă și cu simțul responsabilității, din dragoste pentru Dumnezeu și pentru ceilalți, cooperând cu cei din jur. În acest proces, se descoperă și dimensiunea grijii față de persoanele din jurul nostru, față de cei care vor beneficia de munca noastră, de binele comun și de lumea în care trăim.

Aceste competențe (așa-numitele *soft skills*) nu se învață teoretic; ele se dobândesc indirect, prin felul în care

acționăm, relaționăm cu ceilalți și abordăm diferitele situații ale zilei. Am putea spune că ele se învață prin practică, se concretizează în acțiuni. De aceea, este bine ca fiecare să reflecteze asupra acestora în mod explicit și să valorifice *feedback*-ul primit de la ceilalți, pentru a înțelege mai bine cum să le dezvolte în viața de zi cu zi. Aceste competențe influențează modul de a fi, de a acționa și, prin urmare, felul în care fiecare își exercită profesia. Cine nu a simțit dorința de a mulțumi profund unui profesionist din domeniul sănătății care ne-a tratat cu grijă, unei priviri empatică (chiar și prin mască) din partea unui funcționar administrativ care s-a implicat sincer în problema noastră, sau unui șofer de taxi sau curier care ne-a înseninat ziua?

Anumite calități de natură mai personală pot fi puse în evidență cum ar fi: bunul simț, atitudinea

pozitivă, stima de sine, creativitatea, reziliența sau flexibilitatea. De exemplu, flexibilitatea poate fi definită ca deschiderea către diferite moduri de a fi și de a lucra, ceea ce permite colaborarea între generații, culturi și discipline (un lucru esențial în lumea contemporană). Această flexibilitate creează un mediu în care toți se simt confortabil și pot da tot ce au mai bun.

Există și competențe sociale care joacă un rol esențial în construirea relațiilor: gestionarea oamenilor, controlul propriului stres și al stresului altora, capacitatea de ascultare și dialog, comunicarea, empatia, etc. Aceste abilități sunt adesea incluse de autori în ceea ce se numește inteligența emoțională și socială.

Chiar și Cristos a învățat aceste aspecte, nu doar un meșteșug. Reflectând asupra figurii Sfântului

Iosif, Papa Francisc afirmă: „Putem fi siguri că dreptatea sa s-a manifestat și în educația oferită lui Isus. «Iosif L-a văzut pe Isus crescând zi după zi “în înțelepciune, statură și har înaintea lui Dumnezeu și a oamenilor” (Lc 2,52), așa cum spune Evanghelia» (*Patris corde*, nr. 2)” ^[20].

Imaginea lui Cristos spălând picioarele apostolilor în Joia Mare simbolizează serviciul pe care fiecare creștin este chemat să-l ofere celorlalți. „V-am dat exemplu ca și voi să faceți așa cum v-am făcut Eu” ^[21], spune Domnul. Este bine să ne amintim că înainte de acest moment, El i-a servit pe locuitorii din Nazaret prin munca, sfaturile și afecțiunea Sa, sub influența exemplului Sfântului Iosif. „Fără îndoială, Iosif îi ajuta pe mulți datorită muncii sale bine făcute. Munca sa profesională era orientată spre a servi familiile din sat, făcându-le viața mai ușoară, însoțită de un zâmbet, de o vorbă

amabilă, de un comentariu trecut cu vederea, dar care reda credința și bucuria celor care erau pe punctul de a le pierde” ^[22] .

^[1] Sfântul Josemaría, *E Cristos care trece*, nr. 50.

^[2] Sfântul Josemaría, *Brazdă*, nr. 491.

^[3] Mc 6,3.

^[4] Mt 13,55.

^[5] Cf. Ex 35,30-36,2.

^[6] Ex 35,31.

^[7] Ex 35,34.

^[8] Papa Francisc, Audiență generală, 12 ian. 2022.

^[9] *Ibid.*

[10] Sfântul Josemaría, *E Cristos care trece*, nr. 55.

[11] Sfântul Josemaría, *Drum*, nr. 332.

[12] Sfântul Josemaría, *E Cristos care trece*, nr. 98.

[13] Sfântul Josemaría, *E Cristos care trece*, nr. 50.

[14] Mt 20,28.

[15] Cf. Papa Francisc, Audiență generală, 12 ian 2022.

[16] Papa Francisc, Exh. Ap. *Evangelii Gaudium*, nr. 86.

[17] *Ibid.*

[18] Papa Francisc, Exh. Ap. *Evangelii Gaudium*, nr. 192.

[19] Papa Francisc, Audiență generală, 12 ian. 2022.

^[20] Papa Francisc, Audiență generală,
19 ian. 2022.

^[21] In 13,15.

^[22] Sfântul Josemaría, *E Cristos care
trece*, nr. 51.

María del Mar Delgado

pdf | document generat automat din
[https://opusdei.org/ro-ro/article/despre-
formarea-profesionala-iv-cum-sa-
conduci-servind/](https://opusdei.org/ro-ro/article/despre-formarea-profesionala-iv-cum-sa-conduci-servind/) (26.03.2025)